Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.
c/o Tapani Saimovaara
Päijänteentie 12 A 1
17200 Vääksy
phly@phly.fi
www.phly.fi

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ry.
c/o Paavo Posti
Kielotie 1C 18
18150 Heinola
paavo.posti@outlook.com

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060, luonnos 15.9.2025
toimisto@paijat-hame.fi

Asia: Mielipide maakuntakaavan luonnoksesta

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys (PHLY) on BirdLife Suomen alueellinen jäsenyhdistys Päijät-Hämeessä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää lintuharrastusta ja -tutkimusta, luonnon- ja ympäristösuojelua sekä kestävää kehitystä.

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys (IHLY) on Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistys, jonka tehtäviin kuuluu luonnonsuojelun edistäminen Päijät-Hämeen itä- ja pohjoisosan alueella.

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ja Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ovat yhdessä tutustuneet maakuntakaavan 2060 luonnokseen ja lausuvat siitä seuraavaa.

Yleistä

Yhdistyksemme pitävät hyvänä kaavaluonnoksen esittelytilaisuuksia, pitkää nähtävillä oloaikaa sekä sitä, että kaava-asiakirjat ja myös tausta-aineistot ovat olleet helposti saatavilla. Kaavaluonnoksen valmistelu on ollut avointa.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet

Maakuntakaava ohjaa suunnittelun yleisiä tavoitteita. Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota myös luonnonympäristön kestävään käyttöön ja luonnon monimuotoisuuden säilymiseen. Nämä mainitaan myös Päijät-Hämeen maakuntakaavan tavoitteina.

Luonnonympäristöön liittyvät teemat ovat maakuntakaavassa 2060 paljolti nykytilanteen toteavia. Uutena kaavamerkintänä on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokas alue (luo). Merkintää on käytetty kuvaamaan sellaisia seudullisesti merkittäviä luontoarvoja, joita ei ole pysyvästi suojeltu. Kohteita on kaavakartalla yhteensä 18.

Maakunnallisesti arvokkaita kohteita tarkasteleva luo-merkintä on tärkeä lisä kaavakarttaan, mutta sitä on käytetty valitettavan vähän. Kohteiden vähyys näkyy hyvin, kun luo-alueita esittävää teemakarttaa vertaa maakunnallisesti arvokkaita geologisia kohteita esittävään teemakarttaan. Kohteiden valintakriteerit eivät vastaa toisiaan.

Kansainvälisesti arvokkaat lintualueet (Important Bird Area, IBA) puuttuvat luo-kohteista kokonaan, vaikka ne ovat vain osittain suojeltuja. Kohteita on Suomessa 91 ja Päijät-Hämeessä neljä: Hollolan–Lahden lintuvedet, Artjärven–Iitin kosteikot ja pellot, Kantele–Ruha–Kurunkulma sekä Iitin Pyhäjärven kosteikot ja pellot. Päijät-Hämeessä on lisäksi

suomalaisin kriteerein rajattuja kansallisesti tärkeitä lintualueita (FINIBA) ja maakunnallisesti tärkeitä lintualueita (MAALI). FINIBA-kohteissa on mukana laajoja kokonaisuuksia, mm. muuttolintujen suosimia vesialueita. IBA- ja MAALI-kohteiden rajaukset ovat suppeampia ja osittain päällekkäisiä. Kohteita on Iitissä 12 ja muualla maakunnassa yhteensä 51. Osa näistä on suojeltu luonnonsuojelualueina, osaa ei. Kohteisiin kuuluu mm. metsäalueita, soita, kosteikkoja ja muuttolinnuille tärkeitä viljelymaita. Arvokkaat linnustokohteet täydentävät tärkeänä osana maakunnan arvokkaita luontoalueita.

PHLY ja IHLY esittävät että, suojelualueiden ulkopuolella olevat IBA- ja MAALI-kohteet lisätään maakunnallisesti arvokkaisiin luontoalueisiin. Kohteiden rajaukset on saatavilla paikkatietomuodossa BirdLife Suomen sivuilta (https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/). Luo-merkintään liittyvää suojelumääräystä ei ole tarpeen muuttaa, sillä kohteiden suojelemiseen riittää useimmiten nykytilan tai nykyisen käytön (esim. pellot) säilyminen. Kohteiden lisääminen kaavakarttaan on tarpeen, jotta alueiden erityisluonne osataan ottaa huomioon maankäyttöä suunniteltaessa. Arvokkaiden lintualueiden lisääminen kaavakarttaan tukee maakuntakaavalle asetettuja tavoitteita.

Viherverkoston ydinalueet

Päijät-Hämeen liitto on teettänyt maakuntakaavaa varten viherverkostotarkastelun (Ramboll 2021), jossa maakunnasta on osoitettu 15 luonnon ydinaluetta. Ydinalueet ja niiden väliset ekologiset yhteydet muodostavat verkoston, joka ylläpitää luonnon monipuolisuutta ja mahdollistaa eläinten liikkumisen alueelta toisella. Ydinalueet säilyvät toimintakelpoisina, jos niiden rakennepiirteitä ei muuteta, eikä niiden välisiä ekologisia yhteyksiä merkittävästi heikennetä. Ekologisen verkoston toimivuuden säilyttäminen on tuotu esille myös maakuntakaavan tavoitteissa.

Kaavamerkinnästä annetussa kehittämissuosituksessa ydinalueen luonnonympäristön pirstomista tulisi välttää. Suositus on osin ristiriidassa muiden kaavamerkintöjen kanssa, sillä luonnon ydinalueille on osoitettu joitakin uusia voimajohtokäytäviä (Heinola, Iitti, Padasjoki) ja toinen maakuntakaavan tuulivoima-alueista (Perheniemi).

Voimajohdot ja tuulivoimalat pirstovat luonnon ydinalueita. PHLY ja IHLY esittävät että, uusien voimajohtojen sijoittumista tarkastellaan uudelleen. Johtoreitit tulee sijoittaa viherverkoston ydinalueiden ulkopuolelle ja siten, että ne eivät muodosta merkittäviä katkoksia kriittisiksi arvioituihin ekologisiin yhteyksiin.

Tuulivoima-alueet

Maakuntakaavassa on uutena teemana tuulivoima-alueet. Kaavaluonnoksessa on osoitettu kaksi vähintään kahdeksan tuulimyllyä käsittävää aluetta, toinen Sysmän Rekolanvuorelle ja toinen Iitin Perheniemeen. Tuulivoimalat muodostavat huonosti sijoitettuna merkittävän törmäysvaaran linnuille. Tutkimusten mukaan voimalat myös karkottavat arkoja lintu- ja nisäkäslajeja niiden elinalueilta. Haitat ovat vahingollisimpia luonnon ydinalueilla, jotka muodostavat turvapaikan ja kulkureitin monille ihmisasutusta karttaville lajeille.

PHLY ja IHLY pitävät hyvänä sitä, että maakuntakaavan luonnoksesta on poistettu Päijänteen itärannan tuntumaan suunnitellut tuulivoima-alueet, jotka olisivat sijoittuneet tärkeälle lintujen muuttoreitille ja voineet vaikuttaa haitallisesti lintupopulaatioihin. Kauempana Päijänteeltä sijaitsevan Rekolanvuoren sekä Perheniemen voimala-alueista on tehty alustava linnustovaikutusten arviointi. Sen mukaan molemmat alueet sijoittuvat metsälinnustolle tärkeälle alueelle, jossa elää tuulivoimarakentamiselle herkkiä lajeja. Perheniemi sijoittuu alueelle, jossa on havaittu hanhien ja merikotkien runsasta liikehdintää muutonaikaisten kerääntymisalueiden välillä.

Molemmat maakuntakaavan tuulivoima-alueet ovat arveluttavia haitallisten linnustovaikutusten vuoksi. YVA-lain mukaan tuulivoimalahankkeilta vaaditaan YVA-menettely, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 tai kokonaisteho 45 MW.

PHLY ja IHLY pitävät tärkeänä, että tuulivoima-alueen (tv) suunnittelumääräyksessä muistutetaan, että maakuntakaavan mahdollistaman seudullisen mittakaavan tuulivoima-alueen suunnittelu vaatii YVA-menettelyn. Tuolloin arvioidaan tarkoin hankkeen sosiaaliset ja luontoon kohdistuvat vaikutukset, mukaan lukien linnusto ja muu eläimistö. Yhdistyksemme edellyttävät YVA-menettelyä myös teollisen mittakaavan aurinkovoimaloista, vaikka ne eivät sisälly maakuntakaavaan.

Rataverkko

Uusia väylähankkeita maakuntakaavassa on niukasti. Niistä merkittävin on Savon oikorata, joka johtaisi Lahdesta Heinolan kautta Mikkeliin. Savon oikoradan uuteen maastokäytävään sijoittuvat osuudet on osoitettu ohjeellisena pääratana. Ratalinjaus on merikitty uuteen maastokäytävään Koiskalan ja Vierumäen välillä 16,6 kilometrin matkalla. Linjaus vastaa pääosin maakuntakaavan 2014 ohjeellista linjausta.

Heinolan keskustan ja Etelä-Savon maakuntarajan välillä Savon oikorata on osoitettu Ala-Rääveli-järven itäpuolelle. Uuteen maastokäytävään sijoittuvan ohjeellisen radan pituus Heinolan pohjoispuolella on 24,3 kilometriä. Maakuntakaavassa 2014 linjaus oli merkitty Lusin kautta.

Muistutuksen antajat pitävät Ala-Räävelin itäpuolista linjausta epäonnistuneena. Oikorata sijoittuisi järvialueen metsäisille kannaksille. Radan maastokäytävä on vaihtelevaa ja paikalliset korkeuserot huomattavia. Radan rakentaminen pirstoisi luontoa. Maisemaan kohdistuvat haitat olisivat epätasaisessa maastossa suuria. Maakuntakaavan 2014 linjaus sijoittuu tasaisempaan maastoon ja lähelle nykyistä pääväylää.

PHLY ja IHLY vaativat, että Savon oikoradan uudesta linjauksesta luovutaan. Sopiva ratalinjaus sijoittuu Heinola–Mikkeli-tien länsipuolelle, jolloin rata voidaan rakentaa niin kauaksi Lusin varalaskupaikasta, että se ei vaaranna varalaskupaikan käyttöä. Luontoon kohdistuvat vaikutukset jäisivät huomattavasti vähäisemmiksi kuin uudessa linjausvaihtoehdossa.

Muuta

Maakuntakaavassa esitetyt ratkaisut voivat parhaimmillaan tukea Päijät-Hämeen luontoarvojen säilymistä, jolloin yksi kaavalle asetetuista tavoitteista tulee samalla täytettyä. Maakuntakaavan luonnos on edellisen lausuntokierroksen (OAS) jälkeen parantunut. Toivomme että maakuntakaava kehitetään edelleen niin, että luonnon monimuotoisuus otetaan mahdollisimman hyvin huomioon.

Asikkalassa 31. päivänä lokakuuta 2025

Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen puolesta

Tapani Saimovaara
Puheenjohtaja

Heinolassa 31. päivänä lokakuuta 2025

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistyksen puolesta

Paavo Posti
Puheenjohtaja